

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya.

La correspondencia al Director.--Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Las Valls núm. 23.
 SABADELL.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
 Sabadell. 2 rals al mes.
 Fora. 8 » trimestre
 Un número sol. 1 »
 Anuncis á preus convencionals.

UN NOU CRÍM DE LESA HISTORIA

Una volta més l'esperit castellá, oposantse á tot lo que pugui ésser gloriós al regionalisme y sobre tot si recau sobre Catalunya, acaba de manifestarse clarament ab motiu de la última Carta Encíclica de Sa Santedat lo Papa Lleó XIII á propòsit del centenari de la descuberta d' América per Colón.

No n' han tingut prou eixos flamants conreuhadors de la historia á sa manera, ó millor transformadors de la veritat escrita despotricant á qui més en sas reunions y en sos ateneos, particularment en l' Ateneo madrileny, ahont havém sentit tal unió de disbarats y s' han dit fins tals mentidas históricas que certament las galtas s' enrogían al veurer la frescura ab que eran exposats certs temas á quin mes estrafalari.

Pero ab tot y tant com s' ha enrahonat, no s' ha dit ni un mot respecte á lo que pertany á nostra corona en un fet tan gloriós, y tots á una han pintat á Na Isabela com á principal autora de tot, perque segons ells, sols eixa Reina fou la qui volgué protegir á Colón, sols ella afliuxá la monya y sols ella rebé las felicitacions. Y aixó ho han dit y ho han pintat: vegis sinó l' últim número de *La Ilustración Española*, ahont hi ha posat un grabat representant la entrada de 'n Colón á Barcelona, y en ella, dalt del trono y tenint á la esquerra á son marit lo nostre Rey En Ferrán d' Aragó, ella tan sols reb l' homenatge y dona á besar sa ma al descubridor, á quí voltan esporuguits alguns indis. Aixó creyém que es mentir ab tot descaro, fent cás omís de lo que nosaltres sabém que es vritat històrica.

Recordém encara 'l xiu xiu que produhí en l' Ateneo madrileny lo discurs llegit per lo Patriarca de nostras renovelladas lletras catala-

nas l' Excm. D. Víctor Balaguer, qui parlá de la «Influencia de la casa d' Aragó en lo descubrimient d' América» y en lo qual apuntá la possibilitat històrica (que pot ser á no tardar podrà probarse) de que Colón era de nostra terra, aixó es, de la isla de Córcega ahont onejaren un jorn las quatre barras, parlant també dels viatjes del descubridor á nostra comtal ciutat y fent punt principalíssim lo probar com lo Rey d' Aragó, per son administrador Santangel, proporcioná la cantitat necessaria pera la empresa, qual felís éxit ara aném á commemorar. Recordém, dich, tot lo que á tal propòsit se permeteren dir alguns atencubistas als qui poguerem probarlos que la historia que ells llegeixen es manca, recordantlos ab en Menendez Pelayo, que «la historia de tres sigles á aquesta part no es més que una mentida social,» y sobre tot la *Historia de España* escrita y publicada per escriptors castellans. Com si encara no n'hi haguessin prou ab tals desgavells, y per probarnos un cop més que als homes de la política madrilenya no hi ha res que'ls deturi, s' han atrevit á corectgir la plana, *nada menos* que al mateix Papa. Si; al mateix Papa, qui, com saben los lectors de LO CATALANISTA, acaba d' escriurer un magnífich y preciós document sobre Cristófol Colón.

Eix document, com tots los de la Santa Sede, está en llengua llatina.

Ara be; en ell lo Papa diu: «Sane cum á Ferdinando et Isabela Hispaniæ regibus primum petiit etc.» paraulas que lo traductor castellá, trastorna y, donantlashi una giravolta, traduheix: *Así al dirigirse por primera vez á los Reyes católicos Isabel y Fernando, etc.*; lo cual á més de ser una falta de fidelitat literaria, ho es y moltíssim de respecte al sapientíssim autor.

Unas quantas ratllas mes avall, diu també lo Papa: «Quod si Ferdinando et Isabelæ, ut novum orbem adiri, etc... lo cual es traduhit aixís: *Que si pvide á Isabel y Fernando permitan solo á los cristianos católicos navegar, etc.*

Com notarán nostres lectors, lo Papa, per duas voltas, diu, Ferrán é Isabel; per duas vegadas posa al Rey d' Aragó avans que Na Isabel de Castella, y per duas vegadas també lo traductor castellá trastorna l' ordre de las paraulas escrites per lo Vicari de Jesucrist.

Pot ésser que algú digui que aixó es menudalla que deu cridar poch l' atenció, per nosaltres hi volém descobrir en eix atentat literari, *un nou crim de lesa historia.*

En efecte. Lo Papa actual que es un sabi en tota la extensió de la paraula, sab com tot bon italiá l' importantíssim paper que en l' historia d' Italia desempenyá la Casa d' Aragó, y no ignora los pactes matrimonials que mitjansaren en l' unió de nostre regne ab Castella, y tampoch desconeix la gran mediació de Ferrán en la descoberta d' América, y per tots eixos motius y per ésser certs, es, sens dupte,

perque lo Papa, atenentse á la veritat històrica, coloca avans al Rey d' Aragó que á la Reyna de Castella, desfent aixís, d' un cop certer de ploma, tantas faulas inventadas enllá del Ebro en lo referent als medis ab que comptá l' immortal marí pera descobrir lo Nou Mon.

Més aquets historiayres á la madrilenya (segons los que Espanya sempre ha estat Castella, y á Espanya casi no hi han existit regions, y aquestas ab prou feynas tenen historia, y no han tingut may ni personatges, ni glorias, ni res que valga la pena) persisteixen en lo seu sistema, y continuan passant per tot ab tal de negar una gloria regional, y sostenir una fábula qual falsetat no hi ha ja persona mitjanament ilustrada que l' ignori. Ara aquest esperit anti-regionalista los ha portat fins á tergiversar la encíclica de Lleó XIII. Y s' ha de tenir en compte que 'l traductor es dels que més protestas han fet de respecte y adhessió á la Santa Sede, sense salvetats ni distingos.

Tothom pogué llegir en una correspondencia de Roma del dia 23 y publicada lo dia 27 darrer en lo *Diario de Barcelona* que: *el marqués de Pidal tuvo el honorífico encargo por parte del Padre Santo de dar una traduccion correcta en lengua española de la última epístola de Leon XIII sobre el Centenario de Colon, versión que mandará á Madrid, etc.* Y per lo tant sabém de cert quin es lo traductor de la tantas voltas nombrada encíclica, un cap pare del partit canoví, qual gefe va dirnos un jorn, «que venía á continuar l' historia d' Espanya», y ara veyém que si'l mestre es llarch no es menos aprofitat lo deixeble.

Lo fet se prestá á moltes consideracions qual conclusió final ve á ser que 'ls regionalistas espanyols cada dia tenen mes rahó per serho. ¿Qué poden esperar las regions d' Espanya de la rassa dominadora que, no contenta d' havérselos hi arrebatat totas sas privativas llibertats, d' una á una, fins los hi nega son passat, los hi extrafá sa historia?

Aquets atachs contra las regions subsisteixen avuy, com se veu, en tots los terrenos. No es pas vella la derogació dels furs de la Basconia. L' atentat contra la legislació catalana tampoch es cosa vella. Encara es fresca la amarganta tinta ab que escrivueren sos anticatalans discursos en Sanchez Moguel y en Nuñez de Arce. La traducció per en Pidal de la encíclica de Lleó XIII proba fins á la evidència que 's persisteix en lo mateix, sense propòsit d'esmena. Quan se te virilitat, ó tan sols dignitat, á un atach insidiós s'hi respon sempre ab una defensa vigorosa.

Per aixó devant del absorbent uniformisme de Castella las regions han proclamat lo regionalisme.

Madrid, Agost de 1892.

JOSEPH JOAN SALLÉS

Del «Centre Català» de Madrid.

LA INSTRUCCIÓN PÚBLICA

La instrucció pública, que constituheix una de las atencions més importants de la administració, es en las nacions ben avansadas l'objecte preferent de la atenció dels pobles y del cuydado dels Guberns, que procuran dedicar á aquest capítol tanta part com los hi es possible dels pressupòsits, sense desatendre las demás pesadas obligacions. Fruyt d'aquesta atenció que 's té á tot lo que á la instrucció pública 's refereix, es entre altrás cosas lo fet d' haverhi en tants Estats un Ministeri dedicat pura y esclussivament á ella, separantse la instrucció de la agricultura, del comer, dels ferrocarrils; de totas aquestas atencions que te en la avansada Espanya madrilenya, un sol Ministeri ab lo nom de Ministeri de Foment.

Ab motiu de las darreras disposicions per las que, ab la excusa d' introduhir economías en los pressupòsits, s' ha reduhit encara més lo capítol de la instrucció pública en lo nostre país, han publicat alguns periódichs curiosos datos sobre aquesta important materia. Per lo que 's refereix á lo que acabém de dir, y pera demostrar que una de las principals causas del mal estat de la instrucció pública es la organisació més que primitiva del Ministeri de Foment, farém notar que á Fransa, Austria, Prussia y Hungría, hi ha quatre Ministeris pera lo que á Espanya no 'n tenim més que un; Ministeris que 's denominan d' Agricultura, de Comer, d' Obras públicas y d' Instrucció pública. A Italia, Servia, Russia y Turquía, hi ha tres Ministres, y dos á Bélgica, Dinamarca, Portugal, Suecia, Rumanía y Noruega. A cap nació més que á Espanya, la Instrucció y las Bellas Arts van unidas als rams del progrés material, que representan lo Comer, la Agricultura, la Industria y las Obras públicas.

La Instrucció pública contituheix per sí sola un Ministeri á la Gran Bretanya, á Fransa, á Italia, á Russia y á... Turquía! En altrás nacions, si no te un sol Ministeri, va unit á altres rams que tenen certa analogía de fins ó de procediments; aixís á Austria, á Hungría, á Dinamarca y á Grecia, s' han unit los Cults á la Instrucció pública, y á Prussia forman aquells y aquesta un Ministeri ab la Sanitat. Veritat es que de tot aixó se 'n desprén una crítica de la organisació d' Espanya, pero no 'l remey; puig la subdivisió en lo nostre país dels rams de que s' ocupa 'l Ministeri de Foment, subdividintlo en dos, tres ó quatre, no faría més que aumentar los gastos inútils sense prodnir cap ventatja al país, no resultaría més que en conveniencia dels polítics que tindrían unas quantas carteras més pera repartirse.

De tots modos, no obstant, lo que proba més l' atrassats que estém, no es tant lo tenir un sol Ministeri com lo fet de ser la nació que

paga ménos á la instrucció pública; paguém ménos que 'l Brasil y que Chile; fins ménos que... Turquía: en axó també 'ns dona llisons! Hi dediquém la ínfima cantitat de 1'58 per 100 del pressupósit de gastos, quan Méxich, que es la nació que més se 'ns acostia, paga 1'87; Portugal, que es una nació ben tronada, lo 2 per 100; Dinamarca y la República d' Honduras, uns 3'20. Totas las nacions pobres ó ricas pagan més que nosaltres, fins al punt de la Alsacia y Lorena que de son pressupósit especial ne dedican á la instrucció lo 13 per 100.

Hi ha que advertir además que la majoría de las nacions augmentan casi cada any aquest reproductiu capítol. Fransa, que hi dedica un 6'25 del total, ha augmentat lo pressupósit vigent en 19.296,211 franchs lo que tenia destinat á Instrucció pública, y aixó que ja hi gastava la important suma de 183.859,655 pessetas. A Espanya com veurém, fem lo contrari; en 1843 lo nostre pressupósit d' instrucció representá uns tres milions y mitj de pessetas y aná augmentant fins al any 1866 en que arribá fins á sis milions; sufrí una lleugera interrupció desde aquesta fetxa fins á 1876 baixant á cinch milions, no obstant y 'ls amichs de la instrucció queeran los revolucionaris, y recuperá novament la marxa progressiva fins á tornar als sis milions en 1886, desde quina época, gracias á algunas fecundas reformas, ha anat pujant lo pressupósit de referencia fins á 13.500,000 de pessetas, lo qual sense ésser molt es bastant comparativament á lo que hi dedicavam uns quants enrera.

Pero ha vingut la fetxa de las economías y 'l Govern conservador, que no ha volgut ó no ha pogut ferne ahont devia, ha atacat la instrucció pública rebaixantli un parell de milions. Hi haurá encara qui digui que no hi guanya la ensenyansa y la cultura ab un Govern tan conservador y tan industrial com lo que tenim? O pretendrán tenir rahó los que asseguran que ab aquets governs de Madrid, lluny de progressar aném endarrera en lo que fa civilisats als pobles?

(De *La Renaixensa*).

SECCIÓ POLITICA

Entre 'ls conservadors madrilenys, sembla que's prepara altre vegada algún escándol, ab motiu del desinterés patriótic dels senyors Silvela y Romero Robledo que pretenen á un mateix temps la presidencia del Congrés en la nova legislatura.

Ja fa temps que 'ls seus correligionaris han convertit á 'n Cánovas en un pare pedás, disposat sempre á arreglar las enemistats y 'ls odis de sos deixebles, avants que 'ls assumptos que afectan al benestar del pays.

Pero lo qu' es aquesta vegada, nos sembla que la cosa será de difícil arreglo.

A no ser que per no gosar resoldrer tan trascendental qüestió, acordi cambiar lo silló presidencial per dos cadiretas d' igual tamanyo, y en lloch d' un President 'n tinguin dos los ilustres pares de la patria.

Que es lo sistema enérgich y patriótic a que 'ns ve acostumant l' *il·lustre* jefe del partit conservador densà que fins segons sos propis admiradors, ha vingut á menos.

Veritat es que també podría arreglarse d'altra manera y es que per evitar compromisos, de grat ó per força, caygués del poder lo *partit d'ordre* de la monarquia, ab lo qual quedarian sense la codiciada prebenda l' un y l' altre dels dos llochs tinentes del canovisme.

Y en miy de tot tindria cada hù dels dos lo consol de pensar que si no ha lograt lo que tan ambicionava, també l' altra ha quedat á la Huna de Valencia.

Que es lo que mes preocupa als il·lustres polítics que 's desvetllan per la felicitat del pays.

Los republicans vascongats han verificat un *meeting* á San Sebastián, pera donar fé de vida en aquellas provincias vascas tingudas per carlistas y al mateix temps per demostrar la unitat de miras que en la qüestió de propaganda guia als grupos y grupets que componen lo que ells titulan pomposament la gran familia republicana.

No cal dir que com de costum entre 'ls republicans quan tractan de demostrar la seva unitat de miras, varen faltar al lloch de la cita los possibilistas y 'ls federals, que á la *cuenta* ja deuen estar tips d'alianças que á res conduheixen, com no siga á demostrar encara més publicament los odís que 'ls separan ab tot y ser tots ells membres d'aquella gran familia.

Un altra de las notas mes sortints del *meeting* republicà que 'ns ocupa es l' elogi més complert y la defensa mes calurosa dels furs de Basconia per los mateixos que fins avuy tenia per retrògrados als que defensavan aquellas venerandas llibertats dels pobles.

Per supost, que 'l tal elogi y la tal defensa, no fou res més que una comedia en tota regla per ferse ben veurer en un pays que tothom sospira pera recobrarlos.

Aquestos grans patricis sempre obran de la mateixa manera.

Mentres que ells puguin lograr lo que 's proposan, que hi fa que tinguin d'enganyar al poble predicantlos lo que no creuen.

Per aixó veyém sempre que aquets puritans de la política, son fueristas á Basconia, socialistas á Catalunya y lo que convingui á las regions ahont valgin á fer adeptes, creguts; ¡infelissos! que tothom los ha de creurer y admirar com á cosa infalible.

Benaventurats los pobres d'esperit porque d'ells seràn lo regne del cel.

Llástima que aquesta gent ni aixó podràn alcansar, donchs per ells no hi haurà més regne que 'l de la discórdia y desanió que 'ls caracteriza.

Avuy es lo dia destinat á las eleccions pera diputats provincials en tota Espanya ó lo que es lo mateix, festa nacional ab motiu de tindre lloch per tot arreu las gloriosas tupinadas que tant han enaltit la llealtat de procediments dels polítics espanyols.

Ab aquest motiu aconsellém als electors que no tinguin un candidat á gust pera la defensa dels interessos morals y materials de Catalunya, que serin la inmensa majoria, se 'n valgin de sas respectivas localitats, deixant lliure 'l camp als Planas y Casals de la nostra época, que son 'ls Sants á qui s' encomunen los aspirants de la Diputació de Barcelona.

Y d'aquesta manera lograrán dos cosas; desautorisar ab son allunyament la farsa indigna que 's representa per tots los pobles ahont avuy hi domina la política electoral tupinesca, y apartarse del ayre pestilent y corromput de las eleccions á la madrilena, pera respirar l' atmósfera lliure y sanitosa de nostras montanyas.

Prou temps quedarà pera saber lo mort que 'ns haurán tirat á sobre.

Apartémnos en donchs, mentre estigui de cos present, y evitém lo contagi.

El Federal, periòdich d'aquesta localitat, nascut á la llum pública pera defensar segons deya, la república federal, ab lo llenguatge de real ordre, després de fer cas omís del catalanisme, ó regionalisme, fins en los cassos en que la cortesia devia obligarlo, ha intentat fer alguna brometa refiat de que sos correligionaris combregarian ab rodas de molí, tenint per infalible tot quant pugui dir desde sas columnas.

En efecte, en son número del passat dijous, copia un párrafo de nostre programa, que per cert ressaltava d'un modo extraordinari per la sensatés y patriotisme que respira, en mitj de las columnas destinadas á la política madrilenya, y no poguent rebàttr res de quant en ell se diu, las agafa ab que tot lo que demaném no pot conseguirse mes que ab la República, si be 's descuydá de dir si hauria de ser com alló que varen regalarnos l' any 73.

Acte seguit la empren contra nosaltres, acusantnos de retrógrados y crericals y qui sap quantas cosas mes ab tot y haver declarat primer que las ideas que pregonem son lliberals, fins al extréme que la monarquia no pot concedirlas.

Y seguint de contradicció en contradicció, acaba per acusarnos de que ab pretext d'un amor regional, volem implantar lo que no deu ser tant dolent ni exagerat en cap concepte, quan no sols hi está conforme l' element sensat y religiós de Catalunya, sino que fins *El Federal* afirma que no son los catalanistas solsament, sino los republicans federales també los que desitjan lo triomf dels ideals exposats en nostre programa.

Si tractessim de convencer á *El Federal* podriam extendrens sobre la bondat de nostras doctrinas, més no ho farem sencillament perque ni es nostra tasca obrir los ulls dels apassionats y fanàtichs, ni 'ls homes sotmesos incondicionalment á la voluntat d'un altre home, per gran que sia, son los mes apropósit pera comprendre la realitat que guíja als qui no tenim mes ideals que la Patria que 'ns ha vist náixer.

Els anteposan á la federació, la república, com uns altres hi an'eposan la monarquia. Nosaltres, enamorats únicament de la nostra Patria, que es lo fonament pera constituhir l' Estat, considerém secundari lo que tant amohina y trastorna als polítichs á la madrilunya com lo que 'ns ocupan.

Y es natural; ells viuen de la política y nosaltres gracias á la política casi ja no podem viure.

LO TREBALL DE CATALUNYA

In sudore vultus tui vesceris pane,
donec revertaris in terram,
de qua sumptus es.

Génes. cap. 3, v. 19.

I.

MATINADA

Lo dia que llustreja
Ab fulgent arch al horisont se mostra;
¡Oh Déu! lluhir lo veja
Per sa gloria y salut la terra nostra!
Lo raig del sol que juga
Sobre la mar de Rosas diamantina,
Y en los singles aixuga
De Monseny la boirada matutina.
Quant ab sa claror nova
Sobre dels tendres brots l' auccell desperta,

Á son treball ja trova
 Lo jornaler de Catalunya alerta.
 Dalt dels vinyats s' enfilan
 Los cavadors, serpentejant las rasas,
 Y 'ls boscaters apilan
 La llenya en los turons per ferne brasas.
 Per las planas travessan
 Las collas del jovent y per las hortas,
 Mentres, resant, endressan
 Las donas sos llindars obrint las portas.
 Sonan las martelladas
 En la fornal y cruix la dura serra
 Las máquinas ferradas
 Fan ab sos colps sotraquejar la terra.
 Y 'l vent ab sa potencia,
 Y l' aigua dels saltants ab sa embestida,
 Y la flama ab sa ardencia,
 Al home ajudan que al treball los crida.
 Y 'l pensament alsantse
 Ab eixa llum que 'ls elements governa,
 També, á Déu humilientse,
 Cumpleix ab son treball la lley eterna.

II.

MITJDIADA

L' obra avansant; mes l' hora es arribada
 Que, per alsar lo front y reposarne,
 Senyala 'l mitj del jorn.
 ¡Qué la bondat de Déu sia lloada,
 Puig feu al home ab son treball crearne
 Maravellas en torn!

¡Gireu los ulls! per los canals la plana
 Ab las venas dels rius sas fruitas lleta
 Que foren rústichs pins;
 Sa corona de fum porta ab ufana
 Lo carro de vapor y ab veu inquieta
 Udola pe'ls camins.

Lo fill parlant guanya al aucell los passos,
 Y del mar baix las onas tenebrosas
 Llisca per los fondals;
 Las costas als vaixells obren sos brassos,

Y las ciutats aixecan envejós
Llurs palaus industrials.

¡Gran es del home l'esperit! la terra,
Que ingrata li deu ser, rega y millora
Ab' sa suor aixis;
Y per sigles lluytant ab noble guerra,
Per transformar la creació, no anyora
L'oci del Paradís.

Fou lo treball maledicció divina
Que las generacions damna fins aré,
Mes no á l'esclayitut;
Al be 'l treball nos torna y encamina,
Puig lo que fou maledicció d'un Pare
Deu ser una virtut!

¡Ben hajau jornalers que alseu ab pena
Los monuments del art! de la ma vostra
Lo fruyt es benehit.
Quan adresseu la doblegada esquena,
Lo premi trovaréu que 'l Cel vos mo'tra...
¡Lo Senyor ho ha dit!

Y si la pois del opulent que passa
Espurna vostra cara demagrida,
¡No ploreu vostra sort!:
Esgoteu ab valor la amarga tassa;
Puig os guarda pe'ls dols d'aqueixa vida
Sos goigs eterns la mort.

Mes, no: també en lo món ab sa llarguesa
Se obre la ma del Criador pels-pobres
Que pregan treballant.
Per sos fills té 'ls joyells de la riquesa,
Té 'ls llorers de la gloria per sas obras,
Té per ells un nom sant,

¡A l'obra donchs! la lley per tots es feta:
Tots una llibertat y una esperansa,
Tots un dever tenim.
Ab viva fé y conciencia satisfeta,

Ab la ploma, ab l'arada, ó ab la llansa,
Treballém y obehim!

III.

VESPRADA

Fineix lo jorn com de lluny
Una música s' acaba,
Los cims que daurava 'l sol
La boira del vespre amaga.
Baixen boscaters dels rochs
Ab la destal á la espatlla,
Y baixen los cavadors
Giravoltant per las rasas;
Las trompas dels segadors
Lo toch d' aplegar senyalan.
Ab sos darrers esbufechs
Lo fum dels vapors s' escapa;
Y rius de treballadors
Ixen al só de campana.
Mentres serras y martells
Pels carrers lo remor paran.
A la claror de la lluna
Asseguts prop de llurs barcas
Conversan los pescadors,
Y al voltant d' ells llur maynada.
Y á la llar cremant estellas,
Perque es fret lo vespre encara,
Passan plegats lo rosari
Los pagesos de montanya.

Reposa Catalunya sots lo mantell de glassa
Que extén per tot la boira lliscant de vall en vall;
Ton llarch fatich del dia ab somnis dolsos passa
Y torna ab novas forsas á ton gloriós treball.

Tu feres d' un sol aspre jardins per tas colladas,
Tu feres rius de plata brollar de tos talers;
Devant sempre las altres avensan tas armadas,
Als mars de mes borrascas fan cap tos mariners.

Per rica y poderosa te cridan la primera,
Tas obras testifcan que ton orgull no es vá:

L'empresa que no agosan creyent serne quimera
«Que 's fassa á Catalunya» lo poble diu y... 's fá.

Ta gloria es ta constancia; per ella en altres dias
Donares al mon Jaumès, Rogers y Cabestany;
Per ella vol ton Déu que avuy encara sias
La joya de la Espanya, la enveja dels extranys.

LLUÍS PONS Y GALLARZA.

Fa poch's dias que tinguerem la satisfacció de donar compte en las planas de nostre setmanari de la visita á Catalunya feta per l' ilustre historiadore de nostra literatura regional, lo egregi frare agustiniá, lo Rvnt. Pare Blanco García, qui vingué expressament entre nosaltres pera estudiar detingudament los avensos y bellesas de nostra literatura catalana. Avuy podem anticipar la noticia de que, segons se despren de la carta que reproduhim á continuació dirigida á nostre estimat compay *La Veu de Catalunya* y firmada pe'l venerable Mestre D. Joaquim Rubió y Ors, estem pròxims á rebre la agradable visita del catalanista extranger, lo jove Bávaro, lo doctor Otto Denk, entussiasista admirador y conreuhador de nostra literatura regional.

Dia aixís la carta á que fem referencia:

Sr. D. Narcís Verdaguer y Callís.

«Molt benivolgut amich: fa poch's dias rebí una carta del qui ho es dels mes estimats fora de pátria, lo simpátich y laboriosíssim escriptor Otto Denk conegut ja fa algun temps entre 'ls conreadors de las nostras lletras, per sa eruditíssima *historia de nostres antichs comtes*, lo qual me fa á saber sa próxima vinguda á exa ciutat, pe'ls mitjans del immediat Octubre. Ja en cartas anteriors m' havia indicat son propòsit de venir aqueix estiu y de passar aquí una llarga temporada, á fi d' estudiar lo nostre renaixement, per lo qual sent un verdader é intel·ligent entussiasme, y escriure més tart una historia crítica de la nostra literatura.

En la última, me escriu los motius que li han estorbat de portar avant aquell son propòsit y obligat á retardar son viatge fins á la fetxa indicada. Com dit senyor escriu sempre en catalá las cartas que dirigeix á sos amichs de Catalunya, com ja saben també los lectors d' aqueix setmanari, per un fragment de una de ellas que publicá al dar á llum los seus escrits sobre *Luter*, he cregut que no podia darlos aquella nova, y la més important per las nostras lletras que la precedeix de una manera que 'ls fos més grata, que traslladant aquí literalment lo que ell mateix me escriu en la esmentada carta: ... «No podéu pensar ab quin gust y plaher llegí la carta de V. del 7 de Juliol, en qual manifestau la expectació de véurerme aqueix istiu en Barcelona. Li dono las més expressivas gracias per la benevolensa, que tant per ma part jo estimo. Sento vivament la impossibilitat de venir á Barcelo-

na, al present, puix la meva «Introducció á la Historia de la Literatura Catalana», està en premsa. Fins ahí están prempsats (sic) 228 pàgines de 500 ó mes. Tinch un plaher singular avuy en darvos á coneixer que la meva obra será donada á llum á principi *del mes de Setembre*. Espero que contribuiré un poch á encoratjar lo estudi de la literatura de vostre pays, y anunciar á la mia pátria la dignitat de la inteligencia de la nació catalana.

Publicada aqueixa obra 'm posaré en camí sens tardansa per venir á Barcelona. He format la resolució de partir d' aquí en lo mitj d' Octubre. Vos faré á saber lo dia de ma arribada...»

En la confiança de que se servirà publicar las precedents ratllas en lo setmanari de sa digna direcció, li dona anticipadas gracias son afectíssim amich y S. S. Q. S. M. B.,

JOAQUÍN RUBIÓ Y ORS.

NOVAS.

Com já sabrán nostres llegidors, á causa de la abundancia de fullas impresas que han corregut aquestos dias, gracias á la munificencia d' un oncle artístich, y del reto á la Academia de Bellas Arts áceptat per aquesta, y acabat vergonyosament ab la fugida d' estudi del desafiador, ha tornat á ser posat en tela de judici nostre humil periódich, havent circulat altra volta, una carta cómich-grotesca del esmentat senyor oncle, que no varem volguer insertar en son dia per los motius qu' exposarem degudament y que 'l repetirém avuy, en vista de la malaltia crónica é incurable qu' afligeix al autor de tanta y tanta fulla solta, buyda y sense ella desde la creu á la fetxa.

Déyam aixís:

«Hem rebut una carta endressada á nostre director, en la qual se pretén ridiculisar al autor de las críticas publicadas en nostre periódich, referents als quadros exposats en las ebanisterías dels senyors Cuberta y Orobítg, ridiculisant de pas als joves pintors y fins algun mestre dels que forman la Academia de Bellas Arts de nostra ciutat.

Poch amichs d' entaular polémicas de certa classe que no fan més que febaixar la serietat d' un periódich y recomanant al firmant de la carta esmentada que avans de corretgir faltas gramaticals, procuri esmenar las sevas, devém manifestarli que sentim no poder complaurel, insertantla, per privansho la forma grollera y vulgar ab que está escrita.

Si son autor fos un jovenet de la primera volada, no duptaríam que ab los anys y la reflexió qu' aquestos portan, compendrían nostre delicat procedir, agraphintlos ab tota l' ànimia, pero á la seva edat, sino avansada, ben madura, es de creuter que ja no posan lo que fins avuy li ha fet falta.

Desenganyis, certs escrits no poden insertarse en cap periódich, per poca sensatés y cultura que tinga.»

Llegim en nostre colega mallorquí *La Almudaina*:

«Los bisbes de Vich y de Menorca han publicat decrets prohibint l'ús del castellà en la predicació, sens expressa llicència, en las diòcessis que estan baix son càrrech. Aixís ho diu un colega barceloní com si 's tractés de la cosa més natural del món.»

«Aquesta notícia la dona *El Imparcial*, periòdich que deuría estar exent de tota lleugeresa de criteri.

Es molt natural, lo més natural del món, que 'ls Prelats vigilin pera que 's restableixi en tota sa puresa la legislació canònica vigent, encara que hagi sigut desconeguda per abusives corruptelas.

Segons las sabias disposicions del Concili tridentí, la ensenyansa del catecisme y la predicació deuen verificarse en la *llengua vulgar de cada poble*; ab lo qual la Iglesia demostra son dúctil esperit de adaptació á las realitats y á la naturalesa dels pobles. Sab que no deu sacrificar los resultats positius de sa ensenyansa al teorema d'una uniformitat de llenguatge purament convencional y ficticia, y per aixó mana que pera predicar en altre idioma, encara que sia bonich y artístich, se requereixi la llicència del Ordinari de la diòcessis. Y per últim, no veu perill en reconeixer las *varietats* locals la societat més extensa del mon, la que ha buscat en lo llatí clàssich una llengua universal que correspongui á sa catolicitat ó universalitat, la que rebassa 'ls límits de las modernas nacionalitats centralistas y destructoras de tota expontaneïtat natural que assentan sobre sas ruinas aqueix mon de la utopia y del artifici, contra lo qual tant claman los més moderns pensadors, aixís del més pur tradicionalisme catòlich, com del més extremat positivisme experimental.

Aixó pot contestar *La Almudaina* á *El Imparcial* pera que no s'espanti, com sembla, de midas d'aquesta classe, que no tenen altre objecte, segons la exacta expressió d'un escriptor modern, que fer prevaler lo dret *real* y *viu* de las cosas, contra 'l dret *artificiós* y *fret* de las abstraccions. Aixó pot dir als arxi-uniformistas, pera probar que la societat universal per excelencia, fa compatibles d'un modo pràctich la varietat ab la unitat, que es lo principi dels bons regionalistas.

Més aquestas bonas rahons que ab una mica de sentit comú tothom ha de trobar incontestables, no 'ls entran als castellanistas *enragés*. ¡Ells! ¿Quán n'han fet cas de las rahons?

Durant 'l present mes de Setembre celebren sa fira ò festa major las següents poblacions de Catalunya: Alcarraz, Almenar, Arbós, Almoster, Almi, Alforja, Badalona, Balaguer, Bagá, Barcelona, Barbará de la Conca, Baguda, Barbará del Vallés, Berga, Borjas d'Urgell, Breda, Blancafort, Calaf, Castelltorsol, Cardedeu, Calella, Cassá de la Selva, Corsa, Centellas, Caldetas, Cardona, Cornudella, Cornellá, Cabra, Collbató de Montserrat, Corró de Vall, Calella, Encarn, Esplugas, Fosá, Falset, Forés, Gabá, Gui-

sona, Granollers, Gosol, Isona, La Bisbal, La Granadella, Lleyda, La Junquera, Llers, Llausá, La Granada del Panadés, Lladó, Monistrol de Montserrat, Mataró, Montbrió, Mora de Ebro, Montroig, Nargalef, Molins de Rey, Molinas, Os, Palausolitr; Puda de Montserrat, Putxet, Pobla de Claramunt, Pradell, Rubí, Riudecanas, San Llorens Savall, Sant Cugat del Vallés, Sant Sadurní de Noya, Santa Coloma, Sant Llorens dels Piteus, Sampedor, Sant Antoni de Calonge, Sant Andreu de la Barca, Santa Perpétua de Moguda, Sant de Montserrat, Sant Celoni, Solsona, Sant Joan de las Abadesas, Sant Joan de Horta, Sant Gervasi de Cassolas, Sant Feliu de Codinas, Sallent, Sarreal, Sarriá, Torrellas de Mollet, Tremp, Tiana, Tarragona, Tàrraga, Torrija, Torredembarra, Tortellá, Tortosa, Torroella de Montgrí, Torá, Tuxent, Urgell, Vilella, Vilaseca, Vallés, Viella, Villamur, Vich, Viladecans, Viladrau, Vallirana, Vespell, Hostalrich y Albiós.—Total: 113.

Lo passat divendres dia 9 fou enterrat en aquesta ciutat nostre compatrici don Pau Turull y Comadrán. (A. C. .S)

Després de donar á la desconsolada familia del finat nostre mes sentit pèsam per tan irreparable pèrdua, devém fer constar que á son enterro que fou numerosíssim hi assistiren representants de totes las associacions y corporacions de nostra ciutat, sacerdots de totes las Parroquias, treballadors de las fàbricas de las quals era soci, y las Germanas de la Caritat ab los assilats. Entre 'ls amichs del difunt hi vejerem al Exm. Senyor D. Manel Planas y Casals que anava de company ab l' Exm. Alcalde de Sabadell y á altrás distinguidas personalitats. Portavan las glassas del féretre un individu de la Junta liquidadora del ferro-carril y mina de Sant Joan de las Abadesas, D. Manel Durán y Bús, D. Joseph Planas y Casals en representació de la Diputació, D. Alfons Sala diputat del districte, D. Joseph Planas de la Caixa d' ahorros y D. Joseph Capmany de la del Gremi de fabricants; vejentse cinch coronas al voltant de la caixa, tributs de varias associacions de las que formava part lo Senyor Turull.

Descansi en pau l' ilustre compatrici.

Lo senyor Roloreda ha presentat á la Comissió gestora de las festas del Centenari de Colon lo reglament pera 'ls concursos de bandas militars y civils, societats corals, orquestas ó coplas ampurdanesas y solistas, lo qual fou aprobat per la comissió.

Segons lo reglament aprobat, se fixa com á plasso d' inscripció pera societats corals y coplas ampurdanesas, fins al dia 16 de Setembre, y pera las bandas militars y civils, fins al 23 del mateix mes.

S' ofereixen premis en metálich pera 'ls concursos d' execució y d' honor y coronas, medallas diplomas pera 'ls de lectura á vista.

S' ha dividit en diferents seccions cada un dels concursos á fi de que las corporacions que s' inscriguin lluytin ab las de forsa artística aproximada, evitant aixís una sensible repetició de lo ocorregut á Barcelona y fora d'ella en cassos semblants.

La falta de temps ha impedit la realisació del concurs internacional d' orfeons, als quals quedarian molts poch's dias pera l' estudi del coro á veus solas que havia de serloshi imposat.

Se procedirá immediatament á la impressió y repartició de reglaments, circulars de propaganda y fullas d' inscripció pera 'ls concursos musicals, quals fetxas s' han senyalat en la forma següent:

Coplas ampurdanesas y societats corals catalanas, 9 y 10 d' Octubre.

Concurs internacional de bandes, 15 y 16 d' Octubre.

Concurs especial de solistas en qualsevol instrument d' orquesta ó banda, 11 y 12 d' Octubre.

La expressada comissió gestora aprobá aixís mateix lo projecte presentat per lo distingit artista senyor Chía pera la festa marítima que s' ha de celebrar en lo port.

Lo dissapte, dia 20 del passat, se doná en lo «Foment Catalanista,» la darrera conferencia pública, sobre 'l projecte de Constitució Regional Catalana, que aprobá l' Assamblea Catalanista de Manresa. En ella D. Joseph Martí Bech explicá las bases 8.ª y 9.ª, demostrant la necessitat de restablir l' antiga Audiencia de Catalunya, y de que los cárrechs mes alts de la suprema autoritat judicial de nostra regió fossen directament nombrats per las Corts; doná alguna idea sobre la organisació dels tribunals inferiors, fent veurer las ventatjas de que tots los plets fossen fallats á Catalunya en darrera instancia, de que 'ls funcionaris del ordre judicial fossen responsables, y de la fixació d' un período de temps dins lo qual quedessen falladas tota mena de causas. Finalment va fer algunas consideracions sobre la organisació del Poder executiu.

Seguidament ocupá la tribuna D. Narcís Fuster, pera fer algunas consideracions sobre las bases 2.ª y 16.ª del esmentat projecte. Després de demostrar, per medi de bonas rahons y práctichs exemples, la necessitat de reclamar que se 'ns torne nostra antiga legislació, va probar que tal com estava lo dia que la vam perdre, no podía avuy aplicarse, y que per lo tant era de molta conveniencia que una vegada reconquerida nostra autonomia se procedís á la reforma de las sabias disposicions que conté respecte dels drets y llibertats dels catalans, per posarla d' acort ab las necessitats de la vida moderna, pero mantenint sempre en sa part dogmática l' esperit expansiu propi de nostre carácter. Després d' algunas consideracions sobre dit punt demostrá las ventatjas de que la Constitució Catalana y 'ls drets dels catalans estigan baix la salvaguardia del poder executiu catalá, y que qual-

sevol ciutadà puga presentar demanda davant dels tribunals contra 'ls funcionaris que l' infringescan. Acabà lo Sr. Fuster son discurs recomanant als presents la propaganda del ideal catalanista.

Acabat aquest discurs, que com lo del Sr. Martí fou rebut ab grans aplausos, passà á la tribuna lo President accidental del *Foment*, qui després de donar per finidas las conferencias del present curs, doná las gracias á tots los conferencians y á tots quants han anat á escoltarlos, anunciant que pe'l mes d' Octubre vinent tornarian á reanudarse, inaugurantlas lo Sr. President honorari fent lo resúm de las que acabavan de finir, sobre las bases aprobadas á Manresa.

Los solemnes cults que la Confraria de la Verge de Montserrat dedicá 'l passat dijous en honor á sa patrona se vegeren molt concorreguts.

En l' ofici del matí lo Director de la Confraria Rvnt. Salvador Fontdevila hi feu una bonica plática, la professó estigué concorreguda y en la funció de la nit lo Rvnt. P. Joaquím Isanda, escolapi, pronunciá un eloqüentíssim sermó. La *Salve*, composició del mestre de capella D. Joseph Planas y que 'ns cantá durant lo besa-mans produhí un bonich efecte, donchs á més d' ésser inspiradíssima fou acompanyada ab instruments de corda per los noyets de la escolania.

Anit deguéren sortir pera Sant Feliu de Codinas ahont hi donaren una vetllada catalanista varis socis del «Centre Catalá» d' aquesta ciutat.

En nostre próxim número 'n donarém detalls.

S' está preparant en la impremta d' aquest periódich la publicació del quint volúm de la Biblioteca de LO CATALANISTA, que conté, com los anteriors, totas las poesías donadas á llum en nostras páginas durant l' anyada última

Inútil es recomanar la válua qu' ha de tenir dit llibre, quan ben presentas deuen tenir nostres abonats las preciosas composicions ab que han honorat á nostre modest periódich los mes notables literats que portan avuy dia l' avansada en l' exércit de Catalunya.

LO CATALANISTA, al fer ab tan carinyo aquesta colecció de travalls poéticos, creu correspondrer per una part á la atenció de sos ilustres col·laboradors, y 's complau per altre en proporcionalshi á sos constants suscriptors una ocasió magnífica de possehir á un preu lo més módich imaginable (ab 50 per 100 de rebaixa), un aplech de escullidas joyas de la moderna literatura catalana.